च । एतस्य पितृलोकानामाहारार्थं प्रदास्यथ । रारवेऽब्दशतं दुष्टं स्थापयित्वा च योनिगम् । ततः शूकरयोनौ च पातोऽस्य भविता पुनः । यावत्तिष्ठति भूलोके वृषलीगर्भजः सुतः । तावत्कालं पितॄणाञ्च नरकेऽस्य स्थितिर्भवेत्" ।

आदर्शग्रन्थे यथा पाठोऽधिगतस्तथैव लिखितः। पुस्तकान्तरसंवादेन न्यूनतात्र याऽस्ति सा परिहरणीया

अत्रोक्तरोगादीनामकाराद्यक्षरविन्यासातिक्रमेणोपन्यासस्तु तत्रत्यक्रमानुरोधेन । तेन तत्रत्यक्रमानुसारेण निदर्शितरोगादीनामुपशमार्थदानादिकपरिज्ञानं सुकरं भवति। तत्तद्दानादिकं विस्तरभयान्नोक्तम् तत एवावगम्यम् ।

शातातपभृगुभारतसंवादयोरेकत्र विषये विरोधप्रसङ्गे रोगाल्पत्वमहत्त्वाभ्यां व्यवस्थोन्नेया । एवं दानादिभेदोऽपि । मार्कण्डेयपुराणाद्युक्तकर्मविपाकभेदो विस्तरभयान्नोट्टङ्कितः, तत्तद्ग्रन्थेभ्योऽवधेयः ।

कर्म्मव्यतिहार पु० वि–अति हृ–घञ् कर्मणा व्यतिहारः ३त० । परस्परैकजातीयक्रियाकरणे, क्रियाविनिमये । यथा यः कश्चित् येन कर्मणा इतरं कर्म्मत्वादिना संबध्नाति, इतरोऽपि तज्जातीयेनैव कर्मणा तं कर्मत्वादिना संबध्नाति, तयोः कर्मविनिमयो भवति । यथा अन्योन्यं ताड़यत इत्यादौ । अत्र अन्योन्ययोरेकजातीयताडनक्रियायां कर्मत्वेन सम्बन्धात्तथात्वम् ।'कर्त्तरि कर्मव्यतिहारे' 'कर्मव्यतिहारे णच् स्त्रियाम्' "न कर्मव्यतिहारे"पा० । क्रियाव्यतिहारोऽप्यत्र

कर्म्मशाला स्त्री कर्म्मणः शिल्पादेः शाला । शिल्पादेः शालायाम् । "गत्वा तु तां भार्गवकर्मशालाम्" ।"जगाम भार्गवकर्म्मशालाम्" भा० आ० १९,१०

कर्म्मशील त्रि० कर्म शीलयति शील–अण् । कर्मकरणार्थशीलयुक्ते अमरः । [आफलोदयं २कर्म्मकारिणि च ।

कर्म्मशूर पु० कर्म्मणि शूरः । प्रयत्नेन १प्रारब्धकर्म्मसमापके,

कर्म्मश्रेष्ठ पु० । १पुंलहपुत्रभेदे "पुलहस्य गतिर्भार्य्या त्रीनसूतसती सुतान् । कर्म्मश्रेष्ठं वरीयांसं सहिष्णुञ्च महामते !" भाग० ४,१,३१ । कर्म्मणा श्रेष्ठः । २कर्मकार्य्यकरणेन वरिष्ठे त्रि० ।

कर्म्मसंन्यास पु० कर्मणः स्वरूपतः फलतो वा संन्यासस्त्यागः । फलाभिसन्धिराहित्येन १तत्फलत्यागे २स्वरूपतः कर्मत्यागे च । वा परसवर्णे कर्म्मसंन्यासोऽप्यत्र । आश्रमशब्दे ४८० पृ० संन्यासविवरणम् ।

कर्म्मसंन्यासिक पु० कर्मणां संन्यासोऽस्त्यस्य ठन् । प्रव्रज्यान्विते भिक्षुके हलायुधः । वा परसवर्णे कर्मसन्न्यासिकोऽप्यत्र

कर्म्मसंन्यासिन् पु० कर्मसंन्यासोऽस्त्यस्य इनि । विधानेन १कर्म्मत्यागिनि भिक्षुके २कर्मफलत्यागिनि च । "द्विविधः कर्मणस्त्यागः फलसाधनभेदतः । फलाय ज्ञानिनस्त्यागो जिज्ञासोर्ज्ञानसिद्धये" इत्युक्तदिशा ज्ञानार्थं कर्मफलत्यागः, मोक्षार्थं स्वरूपतः कर्मत्यागः कर्मसंन्यासः । "आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते । योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते"इति गीतोक्तेः "अविशुद्धधियः कर्मण्यधिकारो विशुद्धधीः। सत्यां विविदिषोत्पत्तौ तदर्थं कर्म संत्यजेत्" इत्युक्तेश्च विविदिषायामेव कर्मणोहेतुत्वावगमात् तदुत्पत्तौ तत्त्याज्यत्वावगमाच्च तथात्वम् । वा परसवर्णे कर्मसंन्यासीत्यप्यत्र ।

कर्म्मसङ्ग पु० कर्मणि सङ्ग आसक्तिः सन्ज–घञ् ७त० । इदमहं करोमि अनेनैतत्फलं भोक्ष्ये इत्याकारकेऽभिनिवेशे ।

कर्म्मसचिव पु० कर्मसु सचिवः ७त० । राज्ञां मन्त्रव्यतिरिक्तकर्मसु सहाये अमरः ।

कर्म्मसाक्षिन् पु० साक्षात् पश्यति नि० साक्षी ६त० । "सूर्य्यः सोमो यमः कालो महाभूतानि पञ्च च । एते शुभाशुभस्येह कर्मणो नव साक्षिणः"इत्युक्तेषु सूर्य्यादिषु नवसु । ६त० । क्रियासाक्षात्कर्त्तृमात्रे त्रि० । "योयस्तत्कर्मसाक्षी स्वभुजबलयुतोयश्च यश्च प्रतीपः"वेणी०

कर्म्मसिद्धि स्त्री ६त० । इष्टानिष्टफलप्राप्तौ "स्वकर्मसिद्धिं पुनराशंशसे" इति कुमा० ।

कर्म्मस्थान न० कर्मणः व्यापारचिन्तनस्य स्थानम् । ज्योतिषोक्ते लग्नावधिदशमस्थाने । आजीवशब्दे विवृतिः । "लग्नेन्दुभ्यां वीर्य्यभाजः खभं स्यात् कर्मस्थानं खेशदृष्टं युतं सत् । सत्खेटैर्वा युक्तदृष्टं सुवृत्त्यै पापैर्दृष्टं वा युतं दुष्टवृत्त्यै । कर्मास्थोऽगुः स्वगृहे चेत् कुजज्ञकविभिर्युतः । दृष्टो वा वृद्धिहानिभ्यां युतोवित्तकरोमतः । कर्मभे शुभखगामिलिताः स्यूराज्यदा न रिपुनीचगृहे चेत् । धर्मधान्य सुखवृद्धिकराश्च स्वायुषः स्थिरधनस्य च वृद्ध्यै । नीचारिसंस्था अपि पापदृष्टाः पापाश्च कर्मण्यशुभप्रदाःस्युः । क्रूरा अपि स्वभवने शुभाः स्युर्विशेषतः सद्ग्रहवीक्षिताश्चेत् । शुभदृष्टाः शुभायोगाः कर्मभे सद्ग्रहोद्भवाः । अशुभाः प्रायशः प्रोक्ताः खलखेटनिरीक्षणात् । चिकित्सकाः शास्त्रविवादकाश्च पुरोहिता वञ्चनतत्परा वा । नरा अथो स्युर्गणकाः खलैस्तु